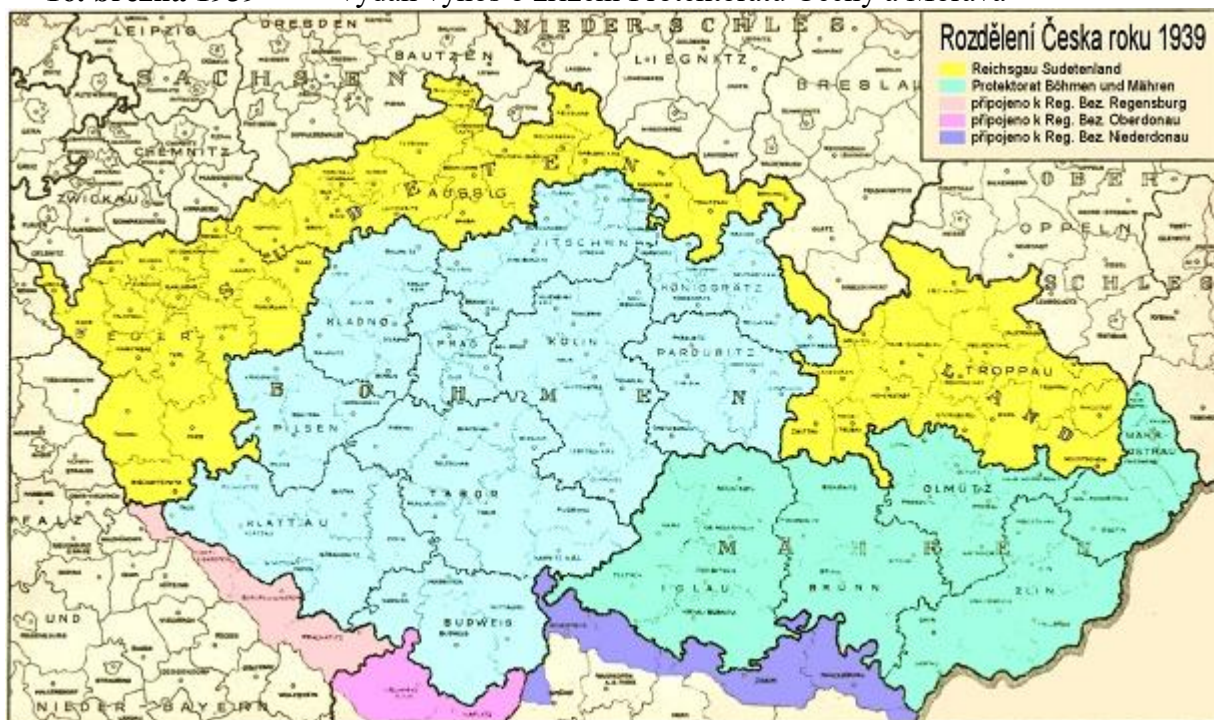

Česko za Protektorátu

Důležité události vedoucí k Protektorátu Čechy a Morava:

- 29. – 30. září 1938 konference čtyř mocností v Mnichově
- 30. září 1938 československý prezident a vláda přijímají mnichovskou dohodu
- 30. listopadu 1938 Emil Hácha zvolen prezidentem republiky
- 14. března 1939 vyhlášení samostatnosti Slovenska, vytvoření Slovenské republiky
- 15. března 1939 okupace Čech a Moravy německými vojsky
- 16. března 1939 vydán výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava

Mapa rozdělení Česka v letech 1938 – 1939

Vyhlášením Protektorátu Čechy a Morava (Protektorat Böhmen und Mähren) Hitler ukázal, jakým směrem se v ovládnutí Česka bude ubírat – nastolil diktaturu. Podle Hitlerova výnosu měla být vláda v zemi vykonávána v souladu s politickými, vojenskými a hospodářskými potřebami Říše.

Protektorát = orgány moci

Byly vytvořeny říšskoněmecké orgány moci, které měly rozhodující slovo:

- v čele stál říšský protektor *Reichsprotektor* přímo zastupující osobu Vůdce – až do září 1941 tuto funkci vykonával Konstantin von Neurath
- státní tajemník *Staatssekretär* (zástupce protektora) – Karl Hermann Frank
- dvanáct úřadů *Oberlandräte* nadřazené českým úřadům
- tajná policie – Gestapo (*Geheime Staatspolizei*)
- bezpečnostní služba říšského vůdce SS – SD (*Sicherheitsdienst*)

Protektorátní orgány měly na rozdíl od říšskoněmeckých orgánů víceméně pouze formální moc. Protektorát neměl svoji zahraniční politiku ani nesměl mít vlastní armádu. Parlament byl rozpuštěn a představiteli protektorátní správy byl státní prezident dr. Emil Hácha a protektorátní vláda. V jejím čele stál nejprve Rudolf Beran, od dubna 1939 generál Alois Eliáš, dále dr. Jaroslav Krejčí a na konci války tuto funkci zastával Richard Bienert.

Perzekuce a diskriminace

Protektorát nebyl německým velením vnímán jako trvalý, nýbrž jakožto **dočasný stav** – provizorium. **Německé státní ministerstvo pro Čechy a Moravu** a především sám **ministr Karl Hermann Frank** (od 1942) vypracoval návrh na „**konečné řešení české otázky**“, kterýžto byl založen na germanizaci obyvatel a likvidaci zbytku českého národa. Realizace tohoto plánu byla naštěstí pro Česko odložena až na dobu po německém vítězství v probíhající válce.

Rychlejším tempem byly **uplatňovány další prvky** nacistického státu – byly zavedeny Norimberské zákony oddělující židovské obyvatelstvo od lidí ostatních ras a zavádějící árijskou a nordickou „superrasu“. Židům byl nejprve zabaven jejich majetek (arizace), **byl zakázán sňatek Židů a árijců, Židé nesměli volně cestovat, chodit do jiných než základních škol, měli zakázán vstup do veřejných místností a dopravních prostředků, museli viditelně nosit žlutou Davidovu hvězdu s nápisem JUDE a vůbec byli všelijakým způsobem diskriminováni a perzekuováni**. Na podzim 1941 začaly transporty židovského obyvatelstva nejprve do Terezína a později do vyhlazovacích koncentračních táborů, především pak do Osvětimi.

Hospodářství

Prvořadým úkolem okupačních orgánů bylo **využití hospodářských možností** českých zemí stejně jako využití českých pracovních sil pro účely německé Třetí říše. Od roku 1942 byli nasazováni především mladí obyvatelé Protektorátu na práci do Německa, Rakouska a na území Sudet. Celkový počet **totálně nasazených** obyvatel odhadujeme až na 600 tisíc lidí. Továrny a podniky, které zůstaly na území Protektorátu (asi 40% z nich bylo připojeno přímo ke Třetí říši po Mnichovu), musely přizpůsobit své výrobní programy potřebám Říše. Do průmyslových podniků byli dosazeni němečtí důvěrníci. Do rukou německého kapitálu se dostaly též banky. Byl uměle vytvořen nevýhodný kurz koruna : marka, kde koruna byla podhodnocena.

Téměř okamžitě po vypuknutí války v září 1939 silně pocítili hospodářské potíže způsobené německými zásahy všichni obyvatelé Protektorátu – byly zavedeny **přídělové lístky** na potraviny. V prosinci 1939 byly zavedeny také na textil a obuv. Společně se zavedením přídělového systému, podobně jako za první světové války, vznikl také **černý trh**, kde se sice dalo zboží sehnat i bez potřebných lístků, avšak za několikanásobně vyšší ceny. To si zvláště obyčejní lidé nemohli dovolit, a tak nedostatkové zboží často **nahrazovali** tím, co dostupné bylo. Tak například **místo kávy pili cikorku, místo másla mazali margarín** a místo na **benzín se jezdilo na dřevoplyn**. Německým potřebám bylo podřízeno také **zemědělství. Rolníci museli odvádět povinné dávky**. V některých případech byla zemědělská půda využita jako vojenské cvičiště (např. na Benešovsku).

Kultura a vzdělanost

Odpor, který vůči okupantům cítila většina národa, byl vyjadřován nejčastěji návraty k české kulturní minulosti. Zpívaly se hodně národní a vlastenecké písně, četli se čeští autoři a divadla hrála českou klasiku. Typicky českým prvkem kultury za doby okupace byl humor a anekdoty. Lavinovitě se také šířila šeptaná propaganda namířená proti oficiální propagandě. Nejčastějším zdrojem šeptand byla zahraniční rádia – především Londýn. Ta byla ovšem přísně zakázána a za poslech cizí stanice byl trest smrti.

Okupační nacistická moc se snažila na lid působit pomocí své propagandy. Na mládež mělo v duchu nacismu za úkol působit Kuratorium pro výchovu mládeže zřízený protektorátním ministrem školství a lidové osvěty Emanuelem Moravcem. Nacistický vliv na školství znamenal uzavření téměř poloviny škol a nacisté přímo ovlivňovali osnovy a nařizovali, co a jak děti ve školách učit. Bylo zakázáno učit o Marasykovi i o Benešovi a zapovězena byla i další témata z historie a kultury. Masivně byla zaváděna **němčina** – všichni žáci se ji povinně učili již na základních školách. Od roku 1942 musel každý veřejný zaměstnanec složit zkoušku z německého jazyka.

- **29. – 30. září 1938** konference čtyř mocností v Mnichově

- **30. září 1938** československý prezident **Edvard Beneš** a vláda přijímají mnichovskou dohodu
- **30. listopadu 1938** **Emil Hácha** zvolen prezidentem republiky
- **14. března 1939** vyhlášení samostatnosti Slovenska, vytvoření Slovenské republiky
- **14. března – 15. března 1939** **Emil Hácha** s ministrem **Chvalkovským** v Berlíně, Hácha donucen podepsat souhlas s okupací Čech a Moravy
- **14. března – 16. března 1939** okupaci se bránily čs. jednotky ve Frýdku Místku (velitel kapitán Karel Pavlík) a na Podkarpatské Rusi (velitel generál Oleg Svátek)
- **15. března 1939** okupace Čech a Moravy německými vojsky
- **16. března 1939** vydán výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava
- **28. října 1939** protiněmecká demonstrace k výročí vzniku ČSR (zastřelen dělník **Václav Sedláček** a postřelen medik **Jan Opletal**)
 - **15. listopadu 1939** pohřeb **Jana Opletala**
 - **17. listopadu 1939** zavření vysokých škol, 9 studentských vůdců popraveno, stovky studentů poslány do koncentračních táborů